

Dyskryminacja i rola stereotypów

smok

SKUTECZNY MODEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI SZKÓŁ PODSTAWOWYCH W ZAKRESIE PRACY Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI I PRZEWLEKLE CHOROVI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA INICJATYWA

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tematyka

- Stereotyp, uprzedzenie, dyskryminacja – czym są i jak o nich mówić?
- Niebieskoocy – mechanizmy dyskryminacji
- Jak zapobiegać dyskryminacji?
- Techniki komunikacyjne
- Jak budować swój autorytet?
- Jak rozwiązywać sytuacje trudne komunikacyjnie? – interwencje

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA INICJATYWA

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

odtK pbs Partner in Business Strategie OKUN QUANTUM smax

- mecz piłki nożnej

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA INICJATYWA

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

odtK pbs Partner in Business Strategie OKUN QUANTUM smax

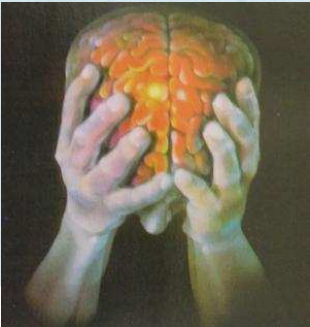
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA INICJATYWA

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

- Schemat** – struktura umysłowa (poznawcza), organizacja naszych poprzednich doświadczeń z jakimś rodzajem osób, obiektów oraz zdarzeń; uproszczona, uogólniona reprezentacja fragmentu rzeczywistości; tworzy wiedzę o świecie, steruje reakcjami

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIE EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

PRZECZYTAJ TEKST

**Zdognie z nanjwoymszi baniadmai perzporawdzomyni
 na bytyrijskich uweniretasytch nie ma zenacznia
 kojnolesc ltier przy zpiasie dengao solwa.
 Nwajzanszyeim jest, aby prieszwa i otatsnia
 lteria byla na siwom mijsecu, ptzosałoe mgoą być
 w niaedziłe i w dszalym cągu nie pwinono to
 sawrztać polbemórw ze zozumierniem tksetu.
 Dzjee sie tak datgelo, ze nie czamyty wyszistkch
 lteir w sołwie, ale cłae sołwa od razu.**

Dlaczego posiadamy i stosujemy schematy?

- olbrzymia liczba docierających do nas danych, informacji
- wielość podejmowanych przez nas decyzji
- konieczna jest oszczędność poznawcza

- **oszczędność poznawcza** –
uproszczenia myślowe i praktyczne reguły
zdroworozsądkowe pomagające w
zrozumieniu i sprawnym funkcjonowaniu w
rzeczywistości społecznej

KAPITAŁ LUDZKI
INICJATYWA WYKŁADNICZA

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Ćwiczenie projekcyjne

Narysujcie historyjkę 6 obrazkową pod
tytułem: jeden dzień pracy
nauczyciela/nauczycielki w waszej szkole

KAPITAŁ LUDZKI
INICJATYWA WYKŁADNICZA

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Blopsy – ćwiczenie projekcyjne

From the desk of Pip Wilson
Hemel, Securus, Humbird, KACIA

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIE EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

Moja historia

- Przypomnij sobie osobę, która z jakichś względów była inna....

Moja historia

Nazywam się.....

Wolają na mnie:.....

Jestem Inny/Inna, ponieważ.....

.....

Koleczy i koleżanki w stosunku do mnie (zachowują się, mówią, robią)

.....

.....

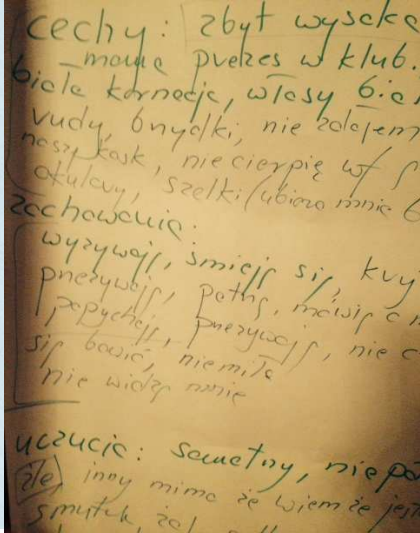
W związku z tym czuję się.....

.....

Moja historia

cechy: zbyt wysokie
 małe przewieszki w klub.
 białe karnacje, włosy białe
 wady, brydki, nie zalejęm
 nos, kask, nie cierpię w f
 okulawy, szelki (ubioru) mnie b
zachowanie:
 wyzywaj, śmieję się, kuy
 przewyżaj, potnis, małis c
 popychaj, przewyżaj, nie c
 się bawie, niemiła
 nie widzę mnie
uczucie: samotny, niepo
 (le) inny mimo że wiem że jest
 smutek, zol

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIE EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

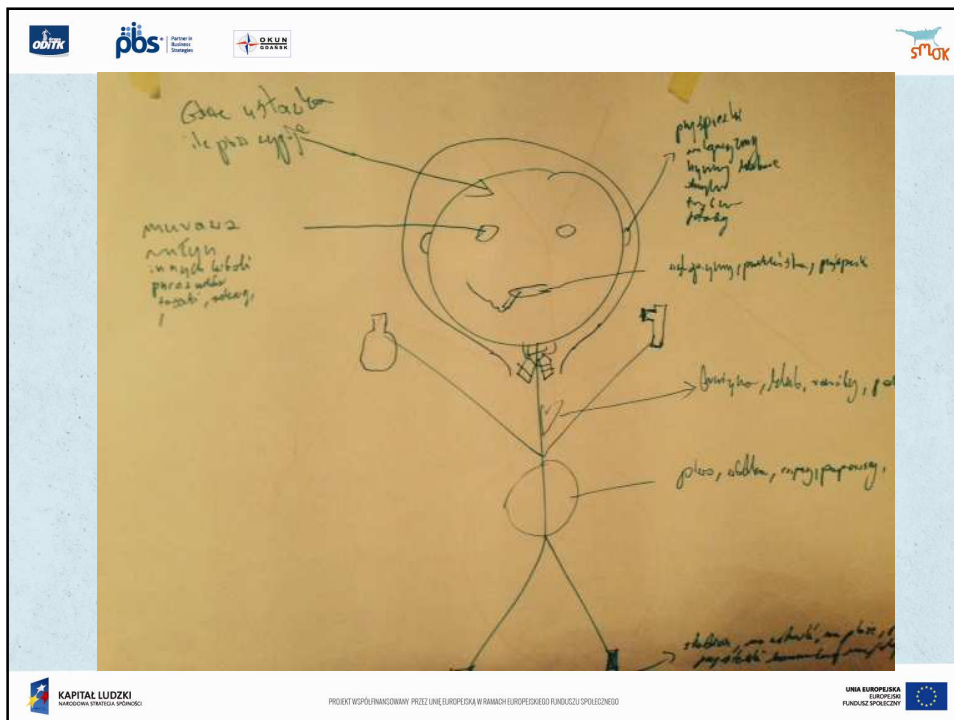
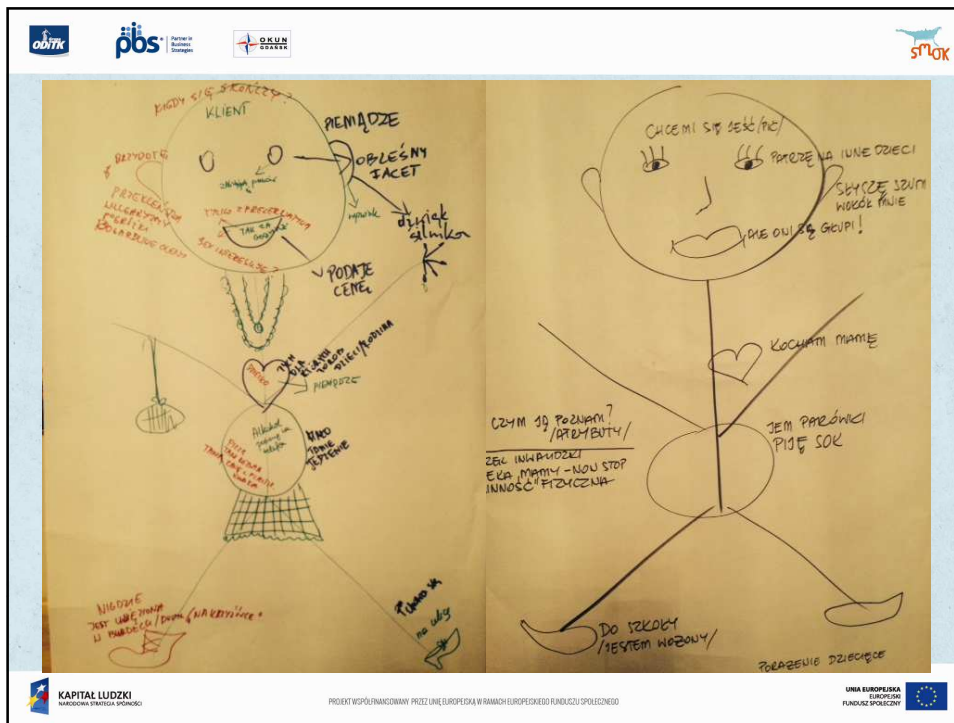
Rysunek projekcyjny grupy

Narysuj:

- Na głowie – o czym dana osoba myśli
- W miejscu oczu – co lubi oglądać
- W miejscu uszu – czego lubi słuchać
- W miejscu ust – o czym i z kim lubi rozmawiać
- Na sercu – kogo i co kocha
- Na brzuchu – co lubi jeść
- Na rękach – co lubi robić
- Na nogach – gdzie lubi chodzić

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIE EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

- stereotyp – rodzaj schematu, uproszczona i uogólniona reprezentacja grupy osób (zbiór przekonań na ich temat) wyodrębnionej ze względu na łatwo zauważalną cechę określającą społeczną tożsamość członków danej grupy (np. narodowość, wiek, płeć)

GETTY IMAGES

- uprzedzenie – zwykle negatywny stosunek emocjonalny do członków jakiejś grupy utrzymywany z tego powodu, że są jej członkami

- dyskryminacja – wrogie bądź niesprawiedliwe zachowanie wobec osób należących do stereotypizowanej grupy

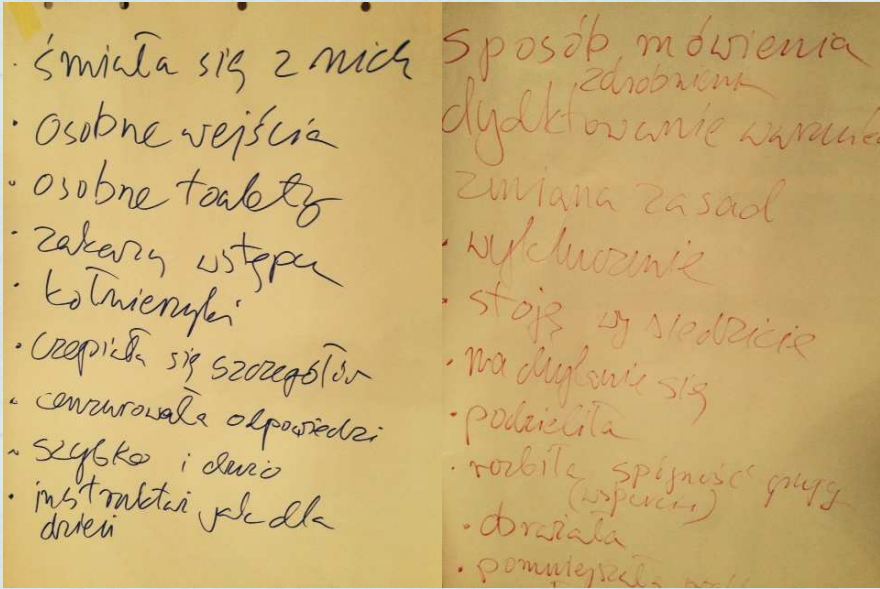

Niebieskoocy – film

Film przedstawia przebieg doświadczenia, jakie przeprowadziła w 1995 roku Jane Elliott walcząca przeciwko rasizmowi w Stanach Zjednoczonych. Eksperyment polegał na podzieleniu osób uczestniczących w badaniu na dwie grupy według nieistotnej i mało zauważalnej cechy dla nich charakterystycznej, jaką jest kolor oczu. Ludzie o niebieskich oczach zostali do celów badania uznani za grupę "gorszą", "mniej inteligentną", "mniej wartościową". Jane Elliott deprymuje niebieskookich, poniża w celu ukazania, z jakimi trudnościami boryka się społeczność afroamerykańska na co dzień jedynie ze względu na to, iż mają ciemny kolor skóry. Podczas badania przedstawia mechanizmy dyskryminacyjne, jakimi przeciętni Amerykanie podświadomie się posługują. Badanie trwa 2,5 godziny, a większość uczestniczących w nim niebieskookich nie wytrzymuje złego traktowania. Film wzbogacony jest wypowiedziami Jane Elliott na temat jej działalności zwalczającej rasizm.

Źródło: <http://www.filmweb.pl> (dostęp z dnia 21.11.2013r.)

• Śmiała się z nich
 • osobne wejścia
 • osobne toalety
 • zakaz wstępu
 • kolumny
 • Ubezpiecz się szeregów
 • cenzurowała odpowiedź
 • szybko i łatwo
 • instrukcje jak dla
 dzieci

Sposób mówienia
 zdobnie
 dyktowanie warunków
 zmiana zasad
 • wykluczenie
 • stoją w kolejce
 • na dystansie się
 • podzieliła
 • zrobiła spójność grupy
 (specjalnie)
 • działała
 • pomysłowość

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA INICJATYWA

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dyskryminacja

- Świadome lub nieświadome niesprawiedliwe traktowanie osób ze względu na ich rzeczywistą lub domniemaną przynależność grupową (pochodzenie, status materialny), polegające na utrudnianiu im równego dostępu do przysługujących praw, przywilejów i zasobów społecznych.
- Polega na podjęciu działania lub na jego zaniechaniu.

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA INICJATYWA

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

- **Dyskryminacja bezpośrednia** – wynikająca z uprzedzenia, ze świadomego przekonania, że dana osoba/grupa jest mniej wartościowa i nie zasługuje na równe prawa.
- **Dyskryminacja pośrednia** – bierne, często nieświadome ograniczanie swobód i praw wskutek niedostrzegania lub bagatelizowania jakiejś grupy.

Dyskryminacja pośrednia

- jest częstsza, bardziej rozpowszechniona od aktywnych form dyskryminacji
- jest trudniej dostrzegalna (efekt „przezroczystości”) nawet dla osób padających jej ofiarą!

3 poziomy dyskriminacji:

- jawna wrogość wobec przedstawicieli określonej grupy
- bezzasadne założenie o wyższości jednej grupy nad drugą
- nieuwzględnianie istnienia osób z określonej grupy we własnym otoczeniu

Przykłady dyskryminacji wynikającej z jawnego uprzedzenia (1 poziom):

- ze względu na płeć – uprzedzenie „*mężczyzna nie nadaje się do pracy w przedszkolu*”, więc niezatrudnienie
- ze względu na wiek (ageizm) – uprzedzenie „*starzy ludzie na niczym się nie znają*”, więc zachowania lekceważące
- ze względu na niepełnosprawność (ableizm) – uprzedzenie „*on tak dziwnie wygląda*”, więc niezapraszanie/niezatrudnienie, aby uniknąć nieprzyjemności obcowania z tą osobą
- ze względu na pochodzenie/ status materialny (klasizm) - niewpuszczanie osób wyglądających ubogo do sklepów, restauracji, dyskotek
- ze względu na wyznanie lub etniczność – wolne miejsce w autobusie koło czarnoskórego pasażera, „czarnuch” (rasizm)

Przykłady dyskryminacji wynikającej z założenia o wyższości jednych nad drugimi (2 poziom):

- ze względu na płeć (seksizm) – „dobrze prowadzisz samochód jak na kobietę”,
- ze względu na wiek (ageism) – pielęgniarka do starszego pacjenta „hej, dziadek, bądź grzeczny i wypij lekarstwo”
- ze względu na niepełnosprawność (ableism) – nieudzielanie przez lekarza pełnej informacji o badaniach, którym się ją poddaje
- ze względu na pochodzenie/ status materialny (klasizm) – reakcje na tzw. „mezalians”
- ze względu na wyznanie lub etniczność – szczególnie wzmoczona obserwacja Roma w sklepie (pod kątem kradzieży)

Przykłady dyskryminacji wynikającej z nieuwzględnienia istnienia niektórych grup/osób (3 poziom)

- ze względu na płeć (androcentryzm) – męska forma w języku jako normatyw; czerpanie wiedzy o działaniu leków z medycznych badań nad mężczyznami
- ze względu na wiek – ograniczony dostęp starszego pokolenia do usług z wykorzystaniem Internetu (usługi bankowe, czytelnia)
- ze względu na niepełnosprawność – krawężniki, brak wind
- ze względu na pochodzenie/status materialny (klasizm) – używanie w oficjalnych pismach specjalistycznego języka (np. prawniczego) niezrozumiałego dla osób o niskim wykształceniu, brak niektórych podstawowych świadczeń zdrowotnych
- ze względu na wyznanie lub etniczność – pomijanie w menu potraw dla wyznawców innych religii, wegetarian

oditk pbs Partner w Rozwoju Strategicznym OKUN EDUKACJA smax

Skąd się biorą stereotypy i uprzedzenia?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA INNOWACJI

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

oditk pbs Partner w Rozwoju Strategicznym OKUN EDUKACJA smax

Źródła stereotypów i uprzedzeń – różne teorie

1. Rzeczywisty konflikt interesów

Uprzedzenia powstają wtedy, kiedy różne grupy społeczne współzawodniczą o trudno dostępne czy skąpe dobra i stają się wrogami, np. Palestyńczycy i Izraelczycy.

Teoria ta nie wyjaśnia uprzedzeń w stosunku do grup, z którymi się nie rywalizuje, czy nawet nie ma żadnego kontaktu.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA INNOWACJI

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Źródła stereotypów i uprzedzeń – różne teorie

2. Przeniesienie agresji

- Uprzedzenia powstają wtedy, kiedy ludzie przenoszą na grupy mniejszościowe agresję wywołaną frustracją, której obiekt nie może być zaatakowany (za silny, abstrakcyjny, nieznan).

np. w badaniach frustrowano studentów na obozie letnim (zamiast spędzić wolny wieczór w kinie, musieli rozwiązywać testy psychologiczne) i stwierdzono nasilenie poziomu uprzedzeń w stosunku do Japończyków i Meksykan (*Miller i Bugelski, 1948*).

- Scapegoating – poszukiwanie kozła ofiarnego

Szczególnie podatne na mechanizm przeniesienia agresji są osoby autorytarne

syndrom osobowości autorytarnej:

- uległość i wypieranie wrogości wobec autorytetów,
- projekcja wypartej wrogości na "onych"
- niechęć do wglądu w ludzką psychikę
- etnocentryzm (niechęć do obcych)
- zamiłowanie do pionowej wizji świata i zewnętrznych oznak siły
- dyscyplina i nasilona skłonność do karania
- konserwatyzm obyczajowy, prawicowe poglądy polityczne

Źródła stereotypów i uprzedzeń – różne teorie

3. Kategoryzacje społeczne

- Stereotypy i idące za nimi uprzedzenia są ubocznym skutkiem skądinąd normalnego funkcjonowania ludzkiego umysłu – podziału innych osób na kategorie, dzięki czemu:
 - nie trzeba każdej osoby “uczyć się” od nowa i oddzielnie
 - można automatycznie przetwarzać informacje o innym człowieku oszczędzając czas i zasoby umysłowe (“automatyczny pilot” - stereotyp jako narzędzie umysłowe)
 - można wykorzystać zgromadzoną już wiedzę o rodzajach ludzi
 - można wyjść “poza dostarczone informacje” (wnioskować o brakujących danych, przewidywać, planować)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA INNOWACJI

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIE EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Efekty kategoryzacji społecznych

- łatwość podziału MY-ONI:
- faworyzacja grupy własnej / deprecjacja grupy obcej
- W sytuacjach społecznych zawsze jedna z kategorii jest własną grupą spostrzegającego człowieka, a ludzie z reguły dążą do podwyższenia poczucia własnej wartości – stąd skłonność do pozyskiwania **pozytywnej tożsamości społecznej**, przekonania, że własna grupa jest lepsza od pozostałych.
- stąd pozytywne sądy na temat członków grupy własnej, a negatywne - na temat członków grupy obcej, np. *atrybucje: w grupie własnej przypisywanie negatywów czynnikom zewnętrznym, a pozytywów wewnętrznym; w grupie obcej odwrotnie*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA INNOWACJI

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIE EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Efekty kategoryzacji społecznych

- łatwość podziału MY-ONI: minimalne sytuacje grupowe
My wolimy Klee; Oni Kandinskiego
- faworyzacja grupy własnej / deprecjacja grupy obcej
- W sytuacjach społecznych zawsze jedna z kategorii jest własną grupą spostrzegającego człowieka, a ludzie z reguły dążą do podwyższenia poczucia własnej wartości – stąd skłonność do pozyskiwania **pozytywnej tożsamości społecznej**, przekonania, że własna grupa jest lepsza od pozostałych.
- stąd pozytywne sądy na temat członków grupy własnej, a negatywne - na temat członków grupy obcej, *np. atrybucje: w grupie własnej przypisywanie negatywów czynnikom zewnętrznym, a pozytywów wewnętrznym; w grupie obcej odwrotnie*

Nabywanie stereotypów - dziedziczenie społeczne i konformizm

- Uprzedzenia i stereotypy są przejmowane od innych jako wiedza o świecie, a wiara w nie jest przejawem konformizmu wobec norm społecznych.
- Uczenie się stereotypów to uczenie się kultury.

Stereotypy a język

- **1.** te same treści deskryptywne (opisowe, obiektywne) można wyrażać za pomocą określeń zarówno pozytywnych, jak i negatywnych:

MY	ONI
• patrioci	• nacjonaliści
• ideowi	• fanatycy
• oszczędni	• skąpi
• ostrożni	• tchórzliwi
• odważni	• lekkomyślni

Stereotypy a język

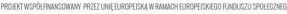

- **2.** stereotypy kształtują słownik języka (i odwrotnie...), np.
 - *ocyganić, oszwabić, żydzić*
 - *zachować się po męsku; bądź mężczyzną; nie bądź babą; babskie gadanie*
 - *pedał, komuch, żydek, czarnuch, arabus*

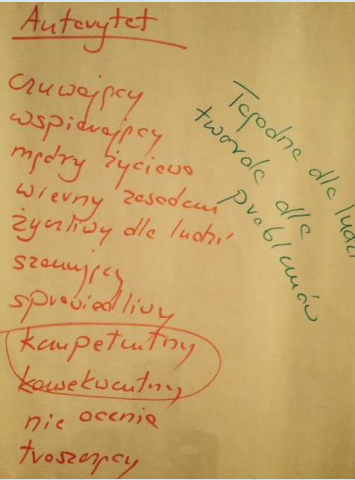
Stereotypy a język

- **3. stereotypy kształtują strukturę języka (i odwrotnie...):**
 - męskie formy rodzajowe występują w znaczeniu ogólnym, np. *człowiek; Bóg; Polacy, studenci*
 - wiele określeń wysokiego statusu ma tylko męskie formy, np: *prezydent, minister, naukowiec, profesor*
 - żeńskie formy wielu określeń wysokiego (niegdyś) statusu są pochodne od form męskich, np: *dyrektorka, nauczycielka, kierownicza*

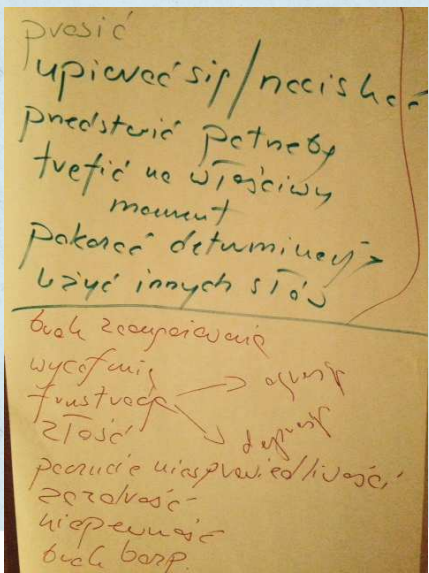
Co buduje nasz autorytet?

odtK pbs Partner in Business Strategy OKUN SZKOLENIA smax

Zagrajmy w karteczki 😊

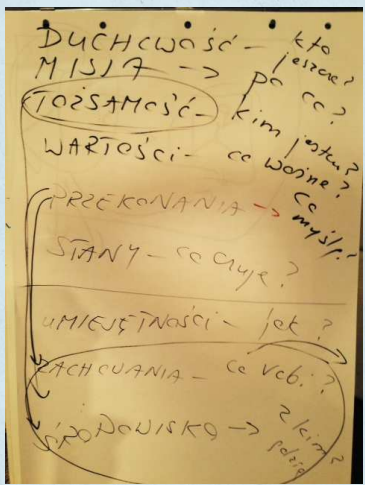
prosić
 przypieścić / naciskać
 przedstawić potrzebę
 trwać na własnym
 stanowisku
 pokazać determinację
 być innym stylem
 być zadowolonym
 wycofać się
 frustracja → agonia
 złość → depresja
 poczucie niesprawiedliwości
 złość
 niepewność
 być borykającym się

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA INICJATYWA

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

odtK pbs Partner in Business Strategy OKUN SZKOLENIA smax

Teoria Roberta Diltsa

DUCHOWAŚĆ - kto jest to?

MYŚL - po co?

TOŻSAMOŚĆ - kim jest to?

WARTOŚCI - co ważne?

PRAKTYCZNOŚĆ - co myśl?

STAN - co czuje?

UMIEJĘTNOŚCI - jak?

ZACHOWANIA - co robi?

WYPOWIEDZ - jak?

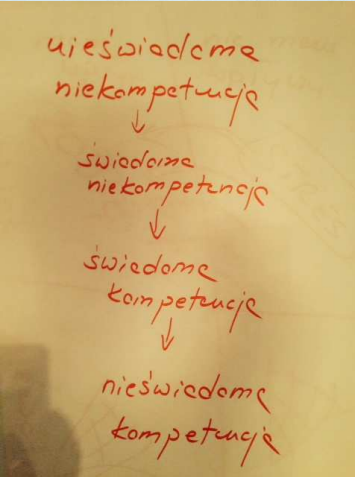
KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA INICJATYWA

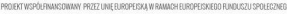

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Proces nauki

Sytuacje trudne komunikacyjnie

